

Шиносномаи ихтисоси 13.00.02

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 апрели 2017 №1/4 тасдиқ шудааст).

Рамзи ихтисос:

13.00.02 - Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (тибқи соҳаҳо ва дараҷаҳои таҳсилот)

I. Соҳаи илм:

Педагогӣ

II. Шарҳи ихтисос:

Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (тибқи соҳа ва дараҷаҳои таҳсилот) - соҳаи илми педагогӣ оид ба қонуниятҳои раванди омӯзиш ва парвариш, ки ба вижагиҳои фанни таълимӣ вобаста мебошанд.

Мавриди таҳқиқот аз инҳо иборат аст:

- назария, методика ва технологияи омӯзиш, қонуниятҳои омӯзиши фанҳои таълимӣ, талаботи меъерӣ нисбат ба ҳадафҳо, муҳтаво, тадрис ва таълими хонандагон ва ҷавонони донишҷӯ;

- қонуниятҳои парвариш ва талаботи меъерӣ нисбат ба ташкили фаъолияти тарбиявии хонандагон ва донишҷӯён.

Соҳаҳои дониш: фанҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи умумӣ (математика, физика, химия, адабиёт, биология, астрономия, нақшакашӣ, забони тоҷикӣ, забони русӣ, забонҳои хориҷӣ, информатика, санъати тасвирӣ, таърих, ҷамъиятшиносӣ, ҷуғрофия, таълими меҳнат ва соҳаҳои дигари таҳсилоти умумӣ), омӯзишу парвариши мусиқӣ; фанҳои таълимии ба ихтисосҳои гуманитарӣ, табиӣ-математикӣ ва касбомузӣ (дараҷаи таҳсилоти касбӣ-техникӣ, миёнаи махсус ва олии касбӣ) самтгирӣшуда.

Дараҷаҳои таҳсилот: ибтидоӣ, миёнаи умумӣ ва таҳсилоти тахассусӣ, касбӣ-техникӣ, миёнаи махсус ва олий.

III. Соҳаҳои таҳқиқот:

1. Назария ва методикаи омӯзиш

1.1. Методологияи омӯзиши фанҳои мушаххас

- таърихи ташаккул ва рушди назария ва методикаи омӯзиш тибқи соҳаҳои дониш ва дараҷаҳои таҳсилот;

- ҳамкориҳои назария ва методикаи омӯзиш бо соҳаҳои илм, техника ва фарҳанг;

- коркарди назарияи омӯзиши фанҳои мушаххас, аз ҷумла дар дараҷаи байнифанӣ;

- робитаи мутақобилаи методҳои маърифати илмӣ ва таълимӣ;

- вижагиҳои азхудкунии муҳтавои соҳаҳои таҳсилот, риштаҳои илмӣ, фанҳо, курсҳо;

- пешгӯӣ намудани рушди системаҳои методӣ аз рӯйи соҳаҳои гуногуни таҳсилот, риштаҳои илмӣ, мавзӯҳо, курсҳо;

- фаъолияти инноватсионӣ ва таҷрибавӣ-озмоишии муаллимони фанҳо ҳамчун яке аз сарчашмаҳои рушди назария ва методикаи омӯзиш тибқи соҳаҳои дониш ва дараҷаҳои таҳсилот;

- рушди методҳои таҳқиқоти педагогӣ бо дарназардошти вижагиҳои соҳаҳои дониш ва дараҷаҳои таҳсилот.

1.2. Арзиш ва ҳадафҳои омӯзиш

- коркарди ҳадафҳои омӯзиш мутобиқи тағйироти иҷтимоию фарҳангӣ ва иқтисодии муносири рушди ҷомеа;

- таъвоноии рушдбанда ва парваришии фанҳои омӯзишӣ;

- ташаккули ҳавасмандии мусбати таълимот, ҷаҳонбинӣ ва манзараи илмӣ олам дар зехни субъектҳои раванди таҳсилот;
- имкониятҳои касбинтиҳобкунии фанҳои гуногуни омӯзишӣ.

1.3. Муҳтавои омӯзиш

- коркарди консепсияҳои муҳтавои фанҳои таълимӣ дар дараҷаҳои гуногуни таҳсилот;
- коркарди стандартҳои давлатии таҳсилот;
- коркарди барномаҳои омӯзишии навъҳо ва дараҷаҳои гуногун доир ба фанҳои омӯзишӣ барои муассисаҳои таълимии навъҳои гуногун дар низоми таҳсилоти асосӣ ва иловагӣ;
- арзёбии самаранокии барномаҳои омӯзишӣ.
- тарҳрезии муҳтаво, методҳо ва шаклҳои ташкилии омӯзиш дар шароити шаклтағйирдихӣ, иттилоотисозӣ ва ҷаҳонишавии равандҳои ҷамъиятӣ, фарҳангӣ ва таҳсилотӣ;

1.4. Таъминоти методӣ ва технологияҳои омӯзиш, сифати омӯзиш

- коркарди талаботи методӣ ба насли нави адабиёти таълимӣ;
- коркард ва истифодаи намудани муҷтамаҳои таълимию методӣ доир ба соҳаҳо, риштаҳои илмӣ, фанҳо;
- ташкил ва истифодаи методҳои нав, равишҳои методӣ, воситаҳои техникаи омӯзиш дар соҳаҳои гуногуни дониш;
- таъминоти методии омӯзиши компютерӣ, омӯзиши фосилавӣ ва ғайра;
- коркарди технологияҳои инноватсионии таҳсилотӣ ва шаклҳои ташкили омӯзиш;
- коркарди методикаҳои рушддиҳандаю солимнигоҳдорӣ ва технологияҳои таълими фанҳои омӯзишӣ;
- таъминоти методии кори мустақилона;
- коркарди меъёрҳо ва мониторинги сифати таълими фанҳои омӯзишӣ.

2. Назария ва методикаи парвариши хонандагон ва ҷавонони донишҷӯ

- таҳқиқоти қонуниятҳои парвариши хонандагон ва ҷавонони донишҷӯ;
- муайян намудани ҳадафҳои тарбияи хонандагон ва ҷавонони донишҷӯ мутобиқи вазъияти иҷтимоию фарҳангӣ ва иқтисодии муносири рушди ҷомеа;
- асосноккунӣ ва коркарди муҳтавои парвариш, барномаҳои ташкили раванди парвариш дар муассисаҳои таҳсилоти навъҳои гуногун;
- методҳо, воситаҳо, шаклҳо, технологияҳои парваришӣ ва худпарваришӣ;
- фаъолияти инноватсионӣ ва таҷрибавию озмоишии омӯзгорон ҳамчун манбаи рушди назария ва методикаи парвариш;
- тарҳрезии муҳтаво, методҳо ва шаклҳои ташкилии парвариш дар шароити шаклтағйирдихӣ, иттилоотисозӣ ва ҷаҳонишавии равандҳои ҷамъиятӣ, фарҳангӣ ва таҳсилотӣ;
- лоиҳакашӣ ва ташаккули низомҳои парвариш;
- назария ва методикаи кори парваришӣ тибқи дараҷаҳои таҳсилот дар навъҳои гуногуни муассисаҳои таълимӣ;
- ташҳис ва ислоҳи дараҷаи парвариш;
- ташкили кори парваришии беруназматбаӣ ва беруназсинфӣ;
- коркарди назария ва методикаи таҳсилот ва парвариши беруназматбаӣ, роҳбарӣ ба эҷодкории мустақилона;
- фаъолияти ташкилоти ҷамъиятии бачагон ва ҷавонон, худидоракунии хонандагон ва донишҷӯён;
- фаъолияти парваришӣ дар ниҳодҳои иҷтимоӣ (оила, иттиҳодияҳо, ҳаракатҳо ва ғ.)

IV. Иҷтисосҳои муҷовир:

13.00.01 -Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот;

13.00.03 - Педагогикаи коррекционӣ (сурдопедагогика ва тифлопедагогика, олигофренопедагогика ва логопедия);

13.00.04 - Назария ва методикаи тарбияи ҷисмонӣ, тамрини варзишӣ, тарбияи ҷисмонии таъбабатӣ ва мутобиқатӣ;

13.00.05 - Назария, методика ва ташкили фаъолияти иҷтимоӣ-фарҳангӣ;

13.00.07 - Назария ва методикаи таҳсилоти томактабӣ;

13.00.08 - Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ.

V. Худудгузори бо ихтисосҳои муҷовир:

Барои ҳалли масъалаҳои таҳқиқоти илмӣ доир ба ихтисоси 13.00.02 ҷалби васоити назариявӣ ва таҷрибавии баъзе аз фанҳои ҳамроҳ («физиология», «антропология», «онтология ва назарияи маърифат» «таърихи фалсафа», «илми ахлоқ», «зебоишиносӣ», «равоншиносии педагогӣ», «равоншиносии инкишоф, акмеология» ва ғ.) имконпазир аст. Аммо дар назария ва методикаи омӯзишу парвариш мавзӯи таҳқиқот фарогири моҳияти инкишофи идорашаванда ва ташаккули ҳадафманди шахсият ва дар асоси он ба ҳайси раванди махсуси педагогӣ коркард намудани назария ва методикаи омӯзишу парвариш мебошад. Аз ин рӯ, донишҷӯи фанҳои муҷовир барои асосноккунии илмӣ омӯзишу парвариш, инчунин барои тасдиқи натиҷаҳои таҳқиқот аз рӯи ихтисоси мазкур истифода мешавад.

Масъалаҳои коркарди методологияи омӯзишу парвариш, омӯзиши генезиси рушди таҳсилот ва афкори педагогӣ ба ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот алоқаманд аст.

Дар тафовут аз ихтисоси 13.00.03 - Педагогикаи коррекционӣ, ихтисоси 13.00.02 масъалаҳои марбут ба назария ва методикаи омӯзиши фанҳои таълимӣ ва парвариши бачагони дорои вijaгҳои инкишофи психофизикиро баррасӣ намекунад.

Дар тафовут аз ихтисоси 13.00.07 - Назария ва методикаи таҳсилоти томактабӣ, ихтисоси 13.00.02 масъалаҳои омӯзишу парвариши кӯдаконро аз таваллуд то синни 6-7 солагӣ баррасӣ намекунад.

Дар тафовут аз ихтисоси 13.00.04 - Назария ва методикаи тарбияи ҷисмонӣ, тамрини варзишӣ, тарбияи ҷисмонии таъбабатӣ ва мутобиқатӣ, ихтисоси 13.00.02 масъалаҳои назария ва методикаи тарбияи ҷисмониро баррасӣ намекунад.

Масъалаҳои муайянкунии ҳадафҳо, муҳтаво, шаклҳо ва воситаҳои фаъолияти иҷтимоӣ фарҳангиро ихтисоси 13.00.05 - Назария, методҳо ва ташкили фаъолияти иҷтимоӣ фарҳангӣ таҳқиқ мекунад.

Дар тафовут аз ихтисоси 13.00.08 - Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ, ихтисоси 13.00.02 масъалаҳои марбут ба омӯзиши фанҳои таълимии мушаххас дар ҳамаи дараҷаҳои системаи таҳсилотро таҳқиқ менамояд, дар ҳоле ки ихтисоси 13.00.08, ин фанҳои таълимиро, маҷмӯи онҳоро ҳамчун воситаи ташаккули сифат ва омодагии касбии мутахассисони оянда баррасӣ мекунад.

Диссертатсияҳои, ки мавзӯҳои онҳо дар пайвастиҳои ихтисоси 13.00.02 - Назария ва методикаи омӯзишу парвариш ва ихтисосҳои муҷовири номбаршуда қарор доранд, метавонанд ба ҳимоя аз рӯи ду ихтисос пешниҳод шаванд.